

УДК 94:353(477.62)«1914»
DOI <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2019/4.10>

Сараєва О.В.

ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»

БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ МАРІУПОЛЬСЬКОГО ПОВІТУ)

У статті проаналізовано суспільне повсякдення в роки Першої світової війни 1914–1918 рр., що дозволяє провести певні аналогії із сьогоденням. Відзначено, що збройний конфлікт на південному сході України постав для держави серйозним викликом, спричинив феномен масового волонтерського, благодійницького і суспільного руху, який засвідчує патріотизм українського суспільства. Акцентовано увагу на тому, що історичні сюжети, у яких можна простежити схожі соціальні обставини, зумовлені воєнним часом, можуть бути цікавими для істориків. Відзначено, що Перша світова війна актуалізувала діяльність органів місцевого самоврядування, які розв'язували питання медичної та соціальної реабілітації поранених бійців; вирішували питання облаштування біженців із зони конфлікту, надавали допомогу сім'ям мобілізованих воїнів. У статті наголошується на тому, що основним об'єктом державного і громадського опікування у роки Першої світової війни були саме військові та цивільні особи, котрі так чи інакше постраждали від війни. Виявлено, що численні пожертви та добровільні збори коштів і речей, громадські та приватні благодійницькі ініціативи у перші роки війни (1914–1915 рр.) свідчать про неабияку солідарність громадського загалу повіту з армією і фронтом, бажання допомогти жертвам війни. Крім того, значний внесок у здійсненні допомоги нужденним верствам населення мала і щира й ефективна приватна благодійність окремих представників влади, яка мала б стати прикладом для сучасних можновладців у реалізації приватної допомоги армії та біженцям.

Також у статті зазначено, що система благодійництва та соціальної опіки включала державну допомогу, зусилля органів місцевого самоврядування, спеціальних комітетів, створених під патронатом Дому Романових, громадські й приватні ініціативи. Усі види допомоги тісно перепліталися між собою, втім, центральну і найбільш дієву роль у цій справі відігравали саме органи місцевого самоврядування, зокрема земства. Всеросійський Земський союз і Всеросійський Союз міст мали власні програми дій допомоги жертвам війни – пораненим, місцевим жителям, біженцям. Для підтримки своєї діяльності вони користувалися державними субсидіями, жертвами громадських інституцій і приватних осіб, а також сумами, переданими Союзу з капіталів губернських земських зборів.

Зауважується, що саме цей локальний досвід вирішення соціально-гуманітарних проблем часів Першої світової війни може бути корисним і сьогодні.

Ключові слова: земства, органи місцевого самоврядування, благодійність, суспільне призріння, патронат, громадські інституції, соціальна опіка.

Постановка проблеми. Перша світова війна стала надзвичайним випробуванням не тільки для держави, а й для цивільного суспільства. Війна порушила низку складних питань соціально-гуманітарного характеру, серед яких: медична та соціальна реабілітація поранених бійців; проблема облаштування біженців із зони конфлікту, допомога сім'ям мобілізованих воїнів тощо. Усі ці завдання потребували неабияких зусиль як із боку держави, так і з боку громадськості.

З подібною ситуацією стикається сьогодні й Українська держава. Збройний конфлікт на південному сході України не тільки постав для неї

серйозним викликом, але й спричинив феномен масового волонтерського, благодійницького і загалом суспільного руху, який засвідчує громадянську зрілість і патріотизм значної частини українського суспільства. У зв'язку з цим для українських істориків набули актуальності ті історичні сюжети, у яких можна простежити схожі соціальні обставини, зумовлені воєнним часом. Одним із таких явищ і є Перша світова війна 1914–1918 рр. Дійсно, аналізуючи суспільне повсякдення того періоду, маємо провести певні аналогії із сьогоденням. Перед тодішнім суспільством були поставлені схожі проблеми: збори на

армію, лікування бійців, прийом біженців, підтримка сімей мобілізованих тощо. Сьогодні, як і в минулі роки, держава (особливо на початку воєнного конфлікту) не завжди спроможна впоратися з усім комплексом проблем воєнного часу, і значну частину цих функцій узяло на себе суспільство. І тільки згодом було опрацьовано дворівневий механізм допомоги: державну політику, діяльність владних структур і, одночасно, діяльність громадських об'єднань.

Перша світова війна актуалізувала такі види соціальної активності, як діяльність органів місцевого самоврядування, приватна ініціатива, релігійна каритативна (благодійна) діяльність, різнопланова громадська допомога і солідарність із жертвами війни. Вивчення цих процесів за часів Першої світової війни може бути затребуваним і при розробці сучасної гнучкої системи, що збалансовано поєднає державні, благодійні світські та релігійні види допомоги, які фінансуються як із боку офіційних, адміністративних органів влади, так і з боку недержавних структур, що спираються на приватну ініціативу. Саме тому локальний досвід вирішення соціально-гуманітарних проблем часів Першої світової війни може бути корисним і сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти благодійності та соціальної допомоги на українських теренах у роки Першої світової війни відображені у працях сучасних вітчизняних дослідників. Т. Жванко всебічно дослідила проблему біженців, виокремила її етапи, визначила масштаби та напрями біженського руху, характер допомоги біженцям із боку держави й органів місцевого самоврядування [1].

Цікавим у контексті досліджуваної теми є зведені відомості щодо кількості біженців у Катеринославській губернії. У працях О. Доніка розкрито структуру і напрями земської допомоги жертвам війни, зокрема діяльність в Україні Всеросійського земського союзу [2]. Цілий ряд наукових статей присвячено окремим локальним кейсам соціальної допомоги на Катеринославщині та Запоріжжі [3].

Проте вивчення Маріупольського повіту в цьому контексті доки обмежується лише невеличкими статтями співробітниці Маріупольського краєзнавчого музею Р. Божко [4].

Серед найновіших зарубіжних досліджень із проблематики слід відзначити роботи А. Грицаєвої [5], Н. Іванової [6], Г. Уланової [7]. У них розглянуто організаційну структуру благодійності з особливим виокремленням і аналізом діяльності

комітетів із допомоги, створюваних представниками царської сім'ї.

Постановка завдання. Наша мета – з'ясування організаційного механізму і змісту соціальної допомоги жертвам війни та благодійництва в Маріупольському повіті Катеринославської губернії на початкових етапах Першої світової війни, а саме в 1914–1915 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перша світова війна викликала соціальну кризу, масштаби якої тільки поширювалися з плином часу. Соціальна криза – це форма прояву соціальних суперечностей унаслідок порушення нормальної взаємодії між членами суспільства, соціальними групами й інститутами. Соціальна криза ускладнює або унеможливує стабільне функціонування важливих підсистем суспільства чи всього суспільства загалом і виникає у разі проблематизації повсякденних соціальних практик, впорядкованих наявними нормами, цінностями, правилами, ролями [8].

Отже, такі проблеми, викликані воєнним часом, як проблема біженців, поранених і хворих воїнів, наявність інших жертв війни, погіршення рівня й умов життя, особливо у сім'ях мобілізованих, що лишилися без годувальників, – все це ускладнило стабільне функціонування суспільства і поставило на порядок денний пошук шляхів їх вирішення. Такими шляхами стали активізація благодійності та соціальної допомоги.

Благодійність і соціальна допомога у роки війни ґрунтувалася на системі, що була створена у попередні роки. Напередодні Першої світової війни існувало чотири типи благодійних установ: державні, громадські, приватні та церковні. До державних (або урядових) установ належали ті з них, які створювалися й утримувалися за рахунок державних казенних коштів або спеціальних податків і зборів із населення. Громадська благодійність – це товариства або установи, засновані на засадах взаємодопомоги, за рахунок коштів земств, за участю приватного акціонерного капіталу і громадського штату працівників. Церковна благодійність спиралася на церковно-приходські братства, товариства та піклування, утворені з прихожан конкретної церкви. Приватна благодійність – це добровільна діяльність окремих осіб, спрямована на піклування [9].

У роки війни благодійна діяльність також розвивалася в таких напрямках, які, проте, були дещо трансформовані у своїй організаційній структурі та пріоритетах. Державна соціально-благодійна активність окремих відомств і міністерств допо-

внилася посиленням благодійності під патронажем Дому Романових. Громадські зусилля в цьому напрямі були структуровані в діяльності потужних і активних організацій – Всеросійського земського союзу і Всеросійського союзу міст. При церковних парафіях виокремилася орієнтація на допомогу армії та біженцям. Такий саме акцент був і у приватній благодійності. Як і до війни, усі ці потоки соціальної активності взаємодіяли і часто перепліталися. Але на перший план виходило піклування про хворих і поранених воїнів, воїнів-інвалідів і членів їхніх сімей.

Правові засади такого напрямку благодійності забезпечував Закон «Про піклування нижчих військових чинів і їх сімей» від 25 червня 1912 р. Згідно із законом право на державну допомогу отримали солдати, які втратили працездатність під час проходження бойової служби, солдатські дружини, діти, батьки, брати і сестри. Усім перерахованим вище особам допомога надавалася незалежно від їх матеріального добробуту. На реалізацію закону Міністерство фінансів щомісяця відпускало близько 40 млн крб. Держава виплачувала солдатам-інвалідам, солдатським вдовам і сиротам пенсії [10].

29 серпня 1914 р. був виданий Найвищий указ Урядового Сенату «Про порядок приведення в дію Закону 25 червня 1912 р. в частині, що стосується піклування сімейств нижніх чинів, призваних на дійсну військову службу» [11]. У ньому зазначалося, що поряд з урядовими установами слід залучити «до благої справи забезпечення родин запасних військових чинів і ратників ополчення» й земські та міські органи. Варто було на місцевому рівні організувати міські й повітові піклування за участю представників губернських і міських управ, ватажків дворянства, гласних міських дум, церковно-парафіяльних опік для обліку видачі пенсій, казенних «пайків» (тобто грошової допомоги) з коштів скарбниці. Саме на органи місцевого самоврядування, а також на повітові та міські опікування лягла основна організаційна робота з надання допомоги солдатським сім'ям. На ефективність роботи таких структур негативно впливали нестача співробітників і необхідність у ряді випадків обслуговувати значні за площею території з низькою щільністю населення і відсутністю залізниць [12].

Історичний приклад громадської всебічної допомоги жертвам війни є діяльністю органів місцевого самоврядування – земств і міських дум. 30 липня 1914 р. З'їзд уповноважених губернських міст у Москві підтвердив створення Всеросійського земського союзу, який розпочав роботу у справі допомоги армії. Практично одночасно з ним почав діяти Всеросійський союз міст – аналогічна громадська організація [13, с. 163]. Обидві організації мали власні програми дій допомоги жертвам війни – пораненим, місцевим жителям, біженцям, проте вже з 1915 р. Земський і Міський союзи починають діяти спільно і координувати спільні дії. Для підтримки своєї діяльності вони користувалися державними субсидіями, пожертвами громадських інституцій і приватних осіб, а також сумами, переданими Союзу з капіталів губернських земських зборів [14].

01 серпня 1914 р. Катеринославські губернські земські збори прийняли постанову, яка в окремих своїх положеннях стала орієнтиром для повітових земств у справі надання допомоги жертвам війни. Постанова передбачала створення Губернського комітету у справах хворих і поранених воїнів і асигнування йому 75 000 карбованців (далі – крб); асигнування на допомогу пораненим 10 000 крб, 500 крб на організацію курсів сестер-жалібниць і санітарів, а також асигнування для цього; надання по 25 000 крб кожному повіту на здійснення допомоги найбіднішим сім'ям; надання допомоги сім'ям мобілізованих воїнів зі збирання й обмолоту хліба у вигляді посівного матеріалу та безвідсоткової позики грошима.

Губернський земський комітет у справах хворих і поранених воїнів, створений згідно з постановою, складався із 10 гласних членів губернської земської управи і представників повітових земств (по 1-му – з кожного повіту), члена санітарного бюро губернського земства і представників санітарної ради. Завдання комітету визначалися таким чином: розподіл поранених і хворих по повітах і окремих пунктах губерній, пошук приміщення в лікувальних установах губернського земства для поранених, організація госпітальних установ, субсидування повітів [15, с. 16].

Відповідно до рішення губернських земських зборів 11 серпня 1914 р. на надзвичайній сесії Маріупольських повітових земських зборів було створено Маріупольський повітовий комітет у справах хворих і поранених воїнів, який невдовзі став Маріупольським повітовим комітетом Всеросійського земського союзу. До нього увійшли 5 гласних, обраних повітовими земськими зборами, і повітова управа у повному складі. Очолив комітет відомий маріупольський купець О. Гозадінов [16, с. 18]. До 1 листопада 1914 р. комітет зібрав пожертв на 16 580 крб. Частина пожертв була у вигляді відрахувань від зарплатні земських

службовців (7 000 крб) Сума разом із асигнуваннями земства і пожертвами становила 31 580 крб.

За вересень – листопад 1914 р. комітет віднайшов 220 ліжок для поранених (115 ліжок – у земських лікарнях; у спеціальних лазаретах торговельного порту – 20 ліжок, у будові земського дослідного поля – 20 ліжок, приміщенні волосного правління с. Нова Каракуба – 20 ліжок). На кінець 1915 р. у розпорядженні комітету було 312 ліжок, де проходили лікування 1 513 поранених. За рік у розпорядження комітету надано 160 ліжок у лікарнях земства, також комітет відкрив два нових лазарети на 60 ліжок і взяв на себе утримання лазарету у с. Нова Каракуба. Створені також лазарети селянських товариств і лазарет заводу «Руський Провіданс» [17, с. 237–238].

Натомість умов для створення групового патронату в губернії не було, і насамперед не було вільних помешкань, що відповідали б необхідним вимогам. Для земств це було невирішуваним завданням. Наприклад, у Маріупольському повіті наприкінці 1915 р. перебувало до 40 000 тис. біженців, їх розміщувала майже кожна сільська сім'я. У Маріуполі перебувало до 10 000 біженців. Сільські товариства навіть надавали для лазаретів і біженців установи волосних правлінь і суду. Отже, коли комітет звернувся до осіб і сільських товариств, які раніше виявили бажання прийняти поранених під час подій 1914–1915 р., поразки російської армії на Південно-Західному фронті викликали хвилю біженців із захоплених територій. Німецькі війська, здійснивши контрнаступ у ході Горлицького прориву (2 травня – 22 червня 1915 р.), змусили російську армію відступити й упродовж літа залишити Галичину, Польщу та Литву. Водночас починається масова добровільна, а часто й евакуація на схід значної частини населення прифронтової зони, яка досягає свого максимуму у вересні – жовтні.

На початковому етапі біженського руху безпосередню допомогу постраждалим на благодійницькій основі надавав комітет Великої Княжни Тетяни Миколаївни (Тетянинський комітет), що виник у вересні 1914 р. [18, с. 72]. Вже восени Тетянинський комітет провів низку загальноросійських харитативних акцій «Росія – зруйнованим околицям» і «Росія – Польщі». На локальному рівні таку діяльність проводили земські та міські управи, місцеві комітети допомоги біженцям, етнічні спілки, духовенство. Серед способів залучення пожертв – збори за підписними листами, влаштування різних концертів, спектаклів, масових гулянь і свят, «кухликіві збори», відрахування

відсотків заробітної плати службовців, виручення коштів від продажу книг, рукоділля, квітів, а також від проведення лекцій і бесід, лотереї та базари, фургонні збори. Населення при проведенні таких зборів виділяло кошти, продукти харчування, одяг і взуття. Особливо активно український загальний відгукнувся на заклик Великої Княжни Тетяни щодо організації благодійного збору «Росія – зруйнованим околицям», присвяченого дню її народження і проведеного 29–30 травня 1915 р. [19].

Маріупольський повітовий комітет Всеросійського земського союзу виробив план для прийому і розміщення біженців. Усі потяги з біженцями повинні були направлятися до Маріуполя, тут піддаватися медичному огляду, ізоляції хворих, реєстрації, дезінфекції речей і тільки після п'ятиденного спостереження біженців передбачалося направляти в місця їх постійного перебування. Повіт був розділений на 11 районів, завідування якими доручено особливим уповноваженим [20, с. 240].

Усі ці заходи були проведені оперативно протягом перших тижнів. Але згодом біженський потік набув великих розмірів, протягом дня надходило кілька потягів по 1 тис. біженців у кожному. Їх розселили по всіх школах і придатних приміщеннях. Біженці розподілялися на дві категорії – працездатні та непрацездатні. Перші отримували грошову допомогу протягом 7–10 днів, інші – постійно [21]. Встановлено норми продовольчого пайка для непрацездатних біженців – 6 крб на місяць для дорослого і 3 крб – для малолітніх, пайки на опалення – 6 крб і для худоби – 9 крб. Спочатку комітет надавав грошову допомогу, харчові пайки, а потім облаштував їдальню на 2 000 обідів щоденно.

Комітет організував опікування з метою збору відомостей про ступінь нужденності кожної сім'ї. Грошові допомоги видавалися тепер тільки найбільш нужденним сім'ям згідно із заявами піклувальників. Комітет мав уповноважених у селах. При них створилися волосні комітети у складі волосної старшини, волосного писаря, а також по одному представнику кооперативу і санітарного опікування. Волосні комітети з допомоги біженцям визначали місця поселення біженців по селах, надсилали підводи на станції для перевезення та шукали квартири для їх розміщення, вирішували питання продовольства, постачали паливо, одяг і взуття, реєстрували біженців, шукали роботу для них. Міські та земські лікарні були зобов'язані надавати медикаменти біженцям безкоштовно. На вересень 1915 р. через Маріуполь пройшло 30 000 біженців. Були влаштовані збори білизни

й одягу, а також відкрито притулки для сиріт [22, с. 242–242].

Висновки. Дослідивши роль благодійності та соціальної допомоги як інструментів вирішення соціальної кризи у роки Першої світової війни (на прикладі Маріупольського повіту), можемо дійти таких висновків:

– Перша світова війна зумовила соціальну кризу як загальнонаціонального масштабу, так і на рівні локальних спільнот, навіть там, де не відбувалися воєнні дії, зокрема у Маріупольському повіті;

– законодавчі акти з питань соціальної допомоги жертвам війни покладали значну частину відповідальності у цій справі на органи місцевого самоврядування;

– основним об'єктом державного і громадського опікування у роки Першої світової війни

були військові та цивільні особи, котрі так чи інакше постраждали від війни;

– активна організаційна і фінансова участь у цій справі органів місцевого самоврядування, зокрема земств. Приклад Маріупольського міського повітового земства демонструє, що саме воно взяло на себе більшу частину відповідальності за лікування і реабілітацію поранених воїнів, допомогу фронту, прийом і облаштування біженців.

Перспективи дослідження теми можна визначити у таких напрямках: простежити розвиток соціальної допомоги жертвам війни у Маріупольському повіті у наступні роки війни – 1916–1918 рр., охарактеризувати зміни, що відбулися у зв'язку з революційними подіями; більш детально розглянути соціальну діяльність Маріупольської міської думи та її спроби вирішити гострі питання соціальної кризи у місті.

Список літератури:

1. Жванко Л.М. Біженці першої світової війни: український вимір. Харків, 2012. 568 с.; Жванко Л.М. Біженці першої світової війни: організація благодійних зборів на українських землях за часів Російської імперії. URL: <http://www.krasnokutsk.org/>; Жванко Л.М. Евакуація біженців Першої світової війни: допомога на шляху руху українськими землями. *Історична пам'ять*. 2015. № 32. С. 23–37.
2. Донік О.М. Гуманітарна складова діяльності Всеросійського Союзу міст в роки Першої світової війни. *Проблеми історії України XIX – поч. XX ст.* 2014. Вип. 37. С. 163–173; Донік О.М. Всеросійський земський союз в Україні: структура, напрями та результати діяльності. *Український історичний журнал*. 2014. № 3. С. 22–37.
3. Гвоздик Г.С. Становище біженців в Олександрівському повіті Катеринославської губернії в умовах Першої світової війни (1915–1916). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2012. Вип. XXXIV. С. 70–74; Уланова Г. Благотворительная помощь общества жертвам войны в 1914–1918 гг.: дискуссионные вопросы и содержание. URL: [http://galinaulianova.ru/index.php?option=com_content &view=article&id=118:-1914-1918-&catid=38:books&Itemid=60&lang=en%2028](http://galinaulianova.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=118:-1914-1918-&catid=38:books&Itemid=60&lang=en%2028).
4. Божко Р.П. Беженцы Мариуполя: век назад. URL: <http://old-mariupol.com.ua/bezhency-v-mariupole-vek-nazad/>.
5. Грицаева А.Н. Благотворительность в России в годы Первой мировой войны. URL: <http://cheloveknauka.com/blagotvoritelnost-v-rossii-v-gody-pervoy-mirovoy-voyny-1914-fevral-1917-g>.
6. Иванова Н.М. Милосердие и благотворительность в годы Первой мировой войны: на материалах Петрограда. URL: <http://www.dissercat.com/content/miloserdie-i-blagotvoritelnost-v-gody-pervoi-mirovoi-voyny-1914-1917-gg-na-materialakh-petro#ixzz4U9YgxsJ>.
7. Уланова Г. Благотворительная помощь общества жертвам войны в 1914–1918 гг.: дискуссионные вопросы и содержание. URL: http://galinaulianova.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=118:-1914-1918-&catid=38:books&Itemid=60&lang=en%2028.
8. Парашевін М.А. Криза соціальна. *Енциклопедія сучасної України*. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=965
9. Иванова Н.М. Милосердие и благотворительность в годы Первой мировой войны: на материалах Петрограда. URL: <http://www.dissercat.com/content/miloserdie-i-blagotvoritelnost-v-gody-pervoi-mirovoi-voyny-1914-1917-gg-na-materialakh-petro#ixzz4U9YgxsJ>.
10. Законы и правительственные распоряжения по призрению семей лиц, призванных на войну, а также семей раненых и павших воинов. Петроград, 1915. XVI. 285 с.
11. Полное собрание узаконений и распоряжений Правительства, издаваемое при Правительствующем Сенате. 1914. № 224. Ст. 2239; Полное собрание узаконений и распоряжений Правительства, издаваемое при Правительствующем Сенате. 1914. № 247. Ст. 2345.
12. Грицаева А.Н. Благотворительность в России в годы Первой мировой войны. URL: <http://cheloveknauka.com/blagotvoritelnost-v-rossii-v-gody-pervoy-mirovoy-voyny-1914-fevral-1917-g>.

13. Донік О.М. Гуманітарна складова діяльності Всеросійського Союзу міст в роки Першої світової війни. *Проблеми історії України XIX – поч. XX ст.* 2014. Вип. 37. С. 163–173.
14. Уланова Г. Благотворительная помощь общества жертвам войны в 1914–1918 гг.: дискуссионные вопросы и содержание. URL: http://galinaulianova.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=118:-1914-1918-&catid=38:books&Itemid=60&lang=en%2028.
15. Журнал Мариупольского уездного собрания 46-й очередной 1914 года сессии, Мариуполь. 1914.
16. Журнал Мариупольского уездного собрания 46-й очередной 1914 года сессии, Мариуполь. 1914.
17. Доклад Уездной земской управы – отчет о деятельности Мариупольского уездного комитета Всероссийского Земского союза. *Журналы Мариупольского уездного земского собрания 47-й очередной сессии 1915 г.* Мариуполь, 1915.
18. Гвоздик Г.С. Становище біженців в Олександрівському повіті Катеринославської губернії в умовах першої світової війни (1915–1916). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету.* 2012. Вип. XXXIV. С. 70–74.
19. Жванко Л. Біженці першої світової війни: організація благодійних зборів на українських землях за часів Російської імперії. URL: <http://www.krasnokutsk.org/>.
20. Доклад Уездной земской управы – отчет о деятельности Мариупольского уездного комитета Всероссийского Земского союза. *Журналы Мариупольского уездного земского собрания 47-й очередной сессии 1915 г.* Мариуполь. 1915.
21. Мариупольская жизнь. 1915. № 2671. 13 сентября.
22. Доклад Уездной земской управы – отчет о деятельности Мариупольского уездного комитета Всероссийского Земского союза. *Журналы Мариупольского уездного земского собрания 47-й очередной сессии 1915 г.* Мариуполь, 1915.

Saraieva O.V. CHARITABLE ACTIVITY OF LOCAL AUTHORITIES DURING WORLD WAR I (CASE STUDY OF MARIUPOL DISTRICT)

The article analyses social everyday life during World War I (1914–1918), that allows to draw an analogy with today's life. It is noted that military conflict in the eastern part of Ukraine represented a huge challenge to the state, causing occurrence of such phenomenon as mass volunteer, charitable and social movement which testifies to Ukrainian society patriotism. It is emphasized that historical events resulting from war times can be of great interest for historians as they give a basis for keeping a track of the similar social circumstances. It is stated that World War I updated the local authorities' activity as they faced up to the process of solving the issues of the wounded medical and social rehabilitation, cared about resettlement of refugees and displaced people from the zone of conflict, aided to the families of mobilized soldiers. The article also emphasizes that it was military and civilian men suffered from the war to some extent who were the primary target of state and civil custody during the times of World War I. It is highlighted that numerous donations and voluntary fund-raising and collecting things, civilian and private charitable initiatives in the first years of the war (1914–1915) testify to significant solidarity of district's civil society and army, the desire to help war victims. Moreover, the article notes that sincere and efficient private charitable activity of some authorities contributed a lot to aid needed population groups. Such activity should be an example for today's governing bodies while implementing private assistance to army and refugees.

The article specifies that system of charity and social custody included state assistance, efforts of local authorities, special committees set up under the Romanovs' patronage, civilian and private initiatives. All kinds of aid were closely intertwined, but it was local government bodies, particularly Bodies of Land, that played central and the most essential role in that activity. All-Russian Union of Bodies of Land and All-Russian Union of Towns had their own plans of actions on war victims assistance such as the wounded, local citizens, refugees. To provide their activity they used state subsidies, civilian institutions' and private persons' donations as well as funds transferred to the Union from the provincial Bodies of Land.

The article notes that it is the local experience of finding solution to social and humanitarian problems of the times of World War I may be of great use within today's reality.

Key words: *Bodies of Land, local authorities, charity, public disdain, patronage, civilian institutions, social custody.*